

Marbres, catifes, elefants

ASSAIG / CULTURA / LLIBRES / 22 OCTUBRE, 2019

Si hi ha una cosa que sempre m'ha fascinat d'Heròdot és la naturalitat amb què se li nota que, això de la prosa, encara és un invent força recent. No perquè el pare de la història no sigui un escriptor versat —mai millor dit!— en l'art de la paraula, sinó per la candidesa amb què ens vol aclarir, de tant en tant, que ell veu les coses d'aquesta o d'aquella altra manera. «Almenys, a mi em sembla que és així», «és evident que no pot ser de cap altra manera», «alguns diuen que va passar d'aquesta forma, però jo no ho veig clar». Els nou llibres de la història d'Heròdot són plens d'aquesta espontaneïtat que, sens dubte, posen en relleu el personatge de fons, i ens l'arriben a fer entranyable. La traducció catalana de la *Història*, a cura de Rubén J. Montañés, transmet plenament aquesta candidesa herodotiana de qui comença a conèixer el món amb la mateixa sorpresa de qui comença a descobrir l'escriptura.

Per això, sorprèn que encara quedés món per a escriptors com Ryszard Kapuściński (1932-2007). Com l'historiador grec, el polonès va ser un viatger infatigable, un d'aquells personatges idealitzats que porten la curiositat a la sang. Per això el seu llibre més autobiogràfic es diu així, *Viatges amb Heròdot* (editat en català a Empúries, 2006), una obra que torna una i altra vegada a les pàgines de la primera *Història* —que en grec significava, concretament, 'investigació'— per explicar-se el present i veure que poc que ha canviat la humanitat des de llavors, les seves dèries i la seva ànsia pel poder. L'espurna

que engega la recerca d'Heròdot és una pregunta. Què porta els homes a combatre els uns contra els altres? Més de dos mil anys després, Kapuściński no pot sinó acabar formulant-se la mateixa qüestió. Per què, la guerra?

Però Kapuściński també es pregunta i s'imagina com devia ser aquest Heròdot de nen, quan la curiositat és més viva, o de què se sustentava quan ja era gran i com es podia pagar els viatges a uns indrets que llavors eren, literalment, la fi del món. Es pregunta, al capdavall, com és ell mateix. No oblidem que també era poeta. El viatger s'emmiralla en el mestre grec i recorre mig món amb el seu llibre a la butxaca, comparant el present amb el passat. Tots dos saben perfectament que, quan tornin, no poden arribar a casa amb les mans buides; una colla de compradors de bones històries els esperen delerosos de saber què han vist, què ha passat en aquelles terres desconegudes, com són, què han explicat. Per això, ara també convé explicar una història que tots dos recullen. És una descripció dels trauses, una tribu de Tràcia molt allunyada que conserva, segons Heròdot, un antic i curiós costum. Entre aquesta gent, quan algú neix, es rep el nounat amb plors i crits de dolor; perquè, opinen ells, venir al món és una gran desgràcia i a l'infant l'esperen tots els mals de la vida. Aquesta mateixa gent, però, quan la mateixa persona mor, es mostra alegre i joiosa i organitza una gran celebració, perquè l'individu, finalment, s'ha alliberat de la càrrega de viure.

En català, Kapuściński ha estat traduït magistralment per Anna Rubió i Jerzy Slawomirski, amb títols com *Un dia més de vida*, *Ebèn* o *Crist amb la carrabina al coll*. Queden fora alguns títols com *El Xa*, i esperem que els mateixos traductors hi posin remei algun dia. Aquest darrer llibre és una mostra prodigiosa de la tècnica del *collage* literari. Som a l'Iran, als primers dies de la Revolució Islàmica. A partir d'un munt de fotografies, notes i gravacions escampades sobre la taula, la mirada del periodista ens guia fins a l'enderrocament del Xa, Mohammad Rhexa Pahlavi, i la seva substitució pel règim teocràtic de l'aiatol·là Khomeini. Amb un format semblant, que fa l'efecte d'un aplec de contes més que no pas una història novel·lada, *Ebèn* conforma potser el llibre més bell que s'hagi escrit sobre l'Àfrica, si és que tal cosa existeix. Com adverteix l'autor al començament del llibre: «Aquell continent és massa gran per descriure'l. És un veritable oceà, un planeta a part, un cosmos polifacètic i extremadament ric. És només per a la nostra comoditat, per simplificar les coses, que fem servir el terme Àfrica. De fet, fora del nom geogràfic, l'Àfrica no existeix.»

I és que, disposats a tenir somnis, Kapuściński mai no ens priva de trobar allò que anàvem a buscar en cada lloc. El viatger ha tornat i desplega davant els ulls dels curiosos la seva mercaderia. Què hi duus, a la bossa, Kapuściński? Alguns han acusat el periodista polonès d'haver mentit en les seves obres, o d'haver deformat la història verídica en favor de la literatura. No entrarem en debats estèrils. Mai no sabrem de debò si un enorme paquiderm va irrompre en el sopar de dignataris amb què acaba *Ebèn*, o si Kapuściński ha estat mai a Bodrum, l'antiga Halicarnàs, on va néixer el seu estimat Heròdot. Al final del seu llibre persa, el protagonista conversa sobre el futur de l'Iran... amb un venedor de catifes! El que compta és que tots aquests símbols, abans clixés i tòpics, han esdevingut veritat gràcies al

plaer de la narració i la fabulació. Comprenem allò de què només havíem sentit a parlar, el que ens havien explicat, i ho entenem d'una manera nova. La nostra expectativa no es frustra, doncs, en cap moment. Bé que li hem de comprar la història, al venedor d'històries! Ensenya'ns què hi duus a la bossa, Kapuściński! I ell ho desplega tot davant els nostres ulls. Marbres, catifes, elefants.

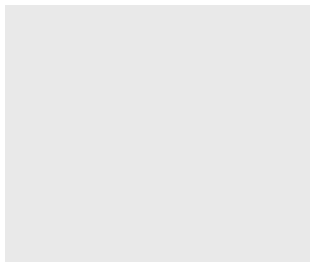
ETIQUETES: [ÀFRICA](#) [ANNA RUBIÓ](#) [ANTROPOLOGIA](#) [JERZY SLAWOMIRSKI](#) [RYSZARD KAPUŚCIŃSKI](#) [TRADUCCIÓ AL CATALÀ](#)

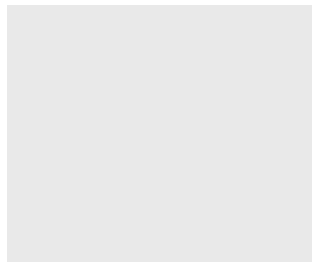
ADRIÀ TARGA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Tarragona, 1987). És llicenciat en Filologia Clàssica i treballa a l'educació secundària. Ha publicat els llibres de poemes *L'exili de Constanca* (Cossetània, 2008), *Boques en calma* (Edicions 62, 2010; Premi Gabriel Ferrater de Sant Cugat), *Ícar* (Edicions Poncianes, 2015) i la plaquette *Liorna* (Els papers d'Íscols, 2015). També ha traduït del galleg *Celebració* de Gonzalo Hermo (Godall, 2016) i té poemes publicats a *Amors sense casa* (Angle, 2018), antologia LGBTQ de la poesia catalana.

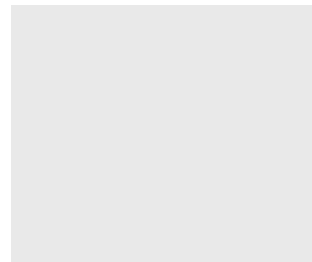
Articles relacionats

Carrers que seran sempre nostres

«El somni és una segona vida»: *Les Quimeres* de Gérard de Nerval

L'art d'escriure com Alice Munro

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
Copyleft

© LA LECTORA 2018